

УДК 821.161.2-311.2Кур.09
DOI 10.31494/2412-933X-2019-1-9-37-44

“... AT THE END OF THE SCENARIO WILL BE THE HAPPY END”: THE NARRATIVE ORGANIZATION OF S. KURILOV’S “ALONE IN THE OCEAN”

“... В КІНЦІ СЦЕНАРІЮ HAPPY END”: НАРАТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРУ С. КУРИЛОВА “САМ В ОКЕАНІ”

OLENA VESHCHUKOVA,
Candidat of Philological Sciences,
Senior Lecturer

ОЛЕНА ВЕЩИКОВА,
кандидат філологічних наук,
старший викладач

<https://orcid.org/0000-0003-2119-5495>

veshchukova@gmail.com

Zaporizhzhia State Medical
University

Запорізький державний медичний
університет

✉ 26 Maiakovskiyi avenue
Zaporizhzhia, 69035

✉ просп. Маяковського, 26,
м. Запоріжжя, 69035

Original manuscript received: August 29, 2019

Revised manuscript accepted: September 27, 2019

ABSTRACT

The scientific research aims to analyze the explication of the author's intention in the book "Alone in the Ocean: a story of escape". The specifics of the narrative organization of the work are that it seems to represent two authors' consciousnesses: the consciousness of Stanislav Kurilov, who is the author and narrator and the one of his wife Olena Gendeleva-Kurilova, the compiler of the posthumous edition of the book. O. Gendeleva-Kurilova compiled the text from authentic notes of her husband; that is why she is the author of chapters' composition as a realization of the very author's intention in particular and narrative strategy in general.

The article attempts to discover the author's intention in development of the narrative strategy; the work is examined through the protagonist's keenness on spiritual practices and taking into account the fact that the lifetime edition of Kurilov's book was called "The Way". Consequently, the parallels are drawn between Kurilov's narratives and the way of the yoga's spiritual growth that includes the personal journey via eight stages of raja yoga and the social way of passing the nine worlds.

The internal fixed focalization (by G. Genette), the position of the all-knowing narrator create the preconditions for numerous flashbacks of the narrator's voice. This enables the recipient to follow up the formation of the protagonist's personality and his/her way of self-development.

It is found that the composition of the work is non-linear: the first part "Escape" is the culmination, "at the end of the scenario will be the happy end" (a phrase from the song of the Ukrainian band "Antytila", the clip of which was taken based on the story of S. Kurilov). The story of escaping from a liner is a so-called "mirror", the intermediate stage between the fifth and sixth worlds, a crisis moment in life when one realizes his/her true essence and destination on the way. Further parts "Finding the Way", "Sea", "God" represent the narrator's passing one of the nine worlds. In the part called "Yoga" the narrator retells his experience in mastering of raja-yoga stages.

The inclusion of certain parts by O. Gendeleva-Kurilova in the book becomes reasonable and motivated if we consider them as passing through the fifth world – the material and spiritual values of humans.

Key words: S. Kurilov, narrative, homodiegetic narrator, prolepsis, yoga

Наратологічний дискурс, предметом якого є проблема співвідношення “автор – першоособовий оповідач”, спричинив полеміку навколо такого поняття, як авторська інтенція (задум) у художньому творі. У цьому контексті цікаво простежити, як намір автора впливає на організацію наративу. Мета розвідки – проаналізувати експлікацію авторського задуму у книзі “Сам в океані” – творі, виданому після смерті автора, С. Курилова.

Специфіка наративної організації твору “Сам в океані: історія втечі” полягає в тому, що в ньому репрезентовано ніби дві авторські свідомості. Автором змісту десяти розділів (автобіографічних оповідань, “мемуарних новел”, за висловом ізраїльського літературознавця М. Вайскопфа (Вайскопф), документального роману, як визначено це видання у вітчизняних онлайн-книгарнях) зазначений Слава (Станіслав) Курилов, а от укладачкою книги, виданої вже після смерті Курилова, є його дружина Олена Генделева-Курилова, яка стверджує, що komponувала текст виключно з автентичних нотаток чоловіка. О. Генделева-Курилова всіляко намагається самоусунути від відповідальності за творення тексту, навіть пояснює процес підготовки книги до видання через містичний досвід (“На якийсь час я наче стала Славиним медіумом” (Курилов, 2019: 236)), задається питанням авторської інтенції (“Навіщо він її написав, чому він написав її саме так, яка спонука, яка думка стоїть за цим і що в цей час було в нього в голові” (Курилов, 2019: 236)). У результаті в неї вийшов текст, створений за принципом клаптикової ковдри з розрізнених, раніше не пов’язаних між собою спогадів і думок, іноді навіть невеликих абзаців. Можна сказати, що О. Генделева-Курилова постулює своєрідну “смерть укладача” і “відродження автора”. Літературознавці наразі не приділили належної уваги наративним особливостям подібних творів, також у вітчизняному літературознавстві відсутні дослідження, присвячені твору С. Курилова “Сам в океані”, що зумовлює актуальність цієї статті.

“Сліди” авторської присутності можна виявити також у сюжетно-композиційних та жанрово-стильових особливостях творів письменника, тобто в несуб’єктивних формах вираження авторської свідомості. Співвідношення різних елементів і частин художнього твору, композиційні домінанти... дають підстави говорити про відповідність усіх рівнів художньої структури творчій волі та задумові автора”, – стверджує М. Гірняк (Гірняк, 2008: 133). Тож О. Генделева-Курилова відбирала з нотаток Курилова чернетки, що відповідали задуманим саме нею порядку і логіці майбутньої книги. Це той самий випадок, коли автор і гомодієгетичний наратор в автобіографічному творі збігаються лише частково, адже повноцінним співавтором можемо вважати О. Генделеву-Курилову. Саме вона є творцем композиції розділів як реалізації авторської інтенції зокрема і наративної стратегії загалом.

Отже, “Сам в океані” – історія про втечу океанографа Станіслава Курилова з Радянського Союзу в 1974 році. Стрибнувши вночі з лайнера поблизу Філіппін, він три доби провів у відкритому океані без води та їжі і завдяки прекрасній фізичній підготовці й силі духу зміг допливти до берега. Не останню роль у цьому зіграла безмежна любов до морської стихії, яка багато в чому визначила його професійне покликання і життєвий шлях.

М. Вайскопф аналізує наративи Курилова як пошук шляху і низку ініціацій крізь призму психології К. Г. Юнга та іудейської містичної традиції – тексти Біблії і кабали (Вайскопф). У нашому ж дослідженні зроблено спробу простежити авторський задум і спиратися на інтенції самого Курилова і його дружини. Оповідь ведеться від першоособового наратора, що дає можливість автору зосередити читацьку увагу на внутрішньому світі і якнайповніше розкрити психологію головного героя. Перше видання твору С. Курилова мало назву “Шлях”, і композиція, принципи добору й компоновання текстів з розрізнених чернеток у розділи книги “Сам в океані”, укладеної дружиною, стають, на нашу думку, зрозумілими, якщо розглянути його крізь захоплення головного героя духовними практиками, його містичний досвід і багаторічні інтенсивні заняття йогою. Шлях Курилова – це шлях духовного розвитку, що включає в себе природний (татвічний) шлях, особистий шлях (вісьмома шаблями раджа-йоги) та соціальний шлях проходження (пізнання й усвідомлення) дев’яти світів (Беленицький, 1998: 12).

Внутрішня фіксована фокалізація (Женетт, 1998: 206), позиція всевідаючого наратора створюють передумови для численних флешбеків відвертого і глибоко інтимного голосу автора, якому слово надає дружина. За Ж. Женеттом, внутрішня фіксована фокалізація зображає події і ситуації з точки зору однієї особи впродовж усього твору. Це дає можливість реципієнтові простежити формування особистості головного героя, його шлях саморозвитку і трансформацію від учня до адепта (посвяченого).

Хронологічно композиція книги нелінійна, пунктирна, тому що перший (найбільший) розділ “Втеча” є ніби кульмінацію життєвого шляху Курилова, виживання в морській стихії і в океані людських пристрастей загалом. Саме про цей наратив можна сказати, що “в кінці сценарію happy end”. Це фраза з пісні гурту “Антитіла” “Там, де ми є”, кліп на яку знятий за мотивами історії Слави Курилова (Антитіла, 2019). Реалії масової культури зумовлюють той феномен, що читач книги, скоріше за все, спершу бачив кліп, отже, видавці могли розраховувати на підготовленого, “зразкового” реципієнта, який зацікавився долею Курилова, недарма представили на обкладинці відгук про героя книги та його історію від Тараса Тополі, фронтмена гурту. Відповідно, з огляду на очевидний інтермедіальний зв’язок книги і відеокліпу, “Там, де ми є” постає своєрідним пролепсисом: читач очікує, що історія закінчиться хепі ендом. І пролепсис є реалізованим: перший розділ дійсно закінчується перемогою Курилова над Радянським Союзом, над небезпеками в океані, над собою.

Крім цього, розділ “Втеча” ясніє іншими передбаченнями, що є

елементом наративної стратегії. Вже з перших сторінок оповідач закидає читачеві своєрідний “гачок” – повідомляє про заздалегідь виготовлений амулет від акул та інших небезпек, дія якого обмежувалась однією добою. Цей “гачок” змушує читача відстежувати розвиток сюжету й реалізацію пролепсису (чи спрацює амулет), а також орієнтує на окреслення темпоральних меж події (Курилов розраховував подолати відстань до берега максимум за одну добу).

Особливо продуктивними для реалізації наративної стратегії є візуальні типи пролепсису: сновидіння й видіння. Герой розповідає, що напередодні вильоту до Владивостока, де він мав сісти на лайнер, йому наснилися люди у довгих білих одежах і з німбами на головах. Наратор не залишає реципієнтові особливого вибору й однозначно інтерпретує сновидіння як позитивне передбачення: “Я чітко розумів, що незабаром зі мною станеться щось надзвичайно важливе. <...> те, що станеться, <...> буде добре до мене” (Курилов, 2019: 15).

Усевідаючий наратор, темпорально відсторонений від часу оповідуваної події (про ніч в океані та зустріч з медузами), схоже, не зацікавлений тримати інтригу сюжету і подає епізод із власного життя, що починається словами “Багато років по тому...” (Курилов, 2019: 69). Відповідно, читач розуміє, що Курилов відстань до берега Філіппін подолав успішно (принаймні, вижив). Власне, вже сам факт написання й публікації книги свідчить про те, що Курилову вдалося реалізувати його план, завдання рецепієнта – тільки з’ясувати, як це відбувалося, зрозуміти, що хотіли розповісти Курилов і його дружина, ознайомитися із життєвим шляхом непересічної особистості.

Якщо розглядати історію про втечу з лайнера через духовний шлях йоги, через пізнання світів, то це є, на нашу думку, так зване “дзеркало” – переломний, кризовий момент у житті, проміжний етап між п’ятим і шостим світами, коли людина максимально усвідомлює, ким вона є насправді, свою істинну сутність і своє призначення на шляху. І саме цю ініціацію характеризує наратор: “я усвідомив себе по той бік якоїсь невидимої лінії, я відчув, як у мене “прокинулась Душа”, у нього відбулася “церемонія самопізнання”, “містичне посвячення в таємниці життя і смерті” (Курилов, 2019: 39), “я пройшов якийсь психологічний бар’єр цієї ночі”, “став зовсім іншою людиною”, “я став Чоловіком”, “я зробив це, я переступив через поріг” (Курилов, 2019: 96). Жак Лакан трактував так звану “стадію дзеркала” як прояви суб’єктивності (причому не тільки в дитячому, а й у дорослому віці), а саме дзеркало – як рушій усвідомлення себе, власної ідентифікації, набуття цілісності. Успішне здобуття досвіду “осідання” суб’єктивності у власному віддзеркаленні є одним із етапів становлення людської особистості (Зборовська, 2003: 234), а відповідно, і одним із етапів на шляху духовного розвитку.

Показово, що межу між п’ятим і шостим світами – “дзеркало” – оповідач проходить саме в океані. “Морське дзеркало змінює верх на низ, висоту на глибину, ніби нейтралізуючи відповідну опозицію, поєднуючи її полюси. Це відповідає у містичній традиції моделі душі, глибини якої причетні до “божого начала””, – зазначають у монографії О. Д. Турган і Т. В. Гребенюк (Турган, 2008: 98). Дзеркальність морської стихії для наратора у “Сам в океані” перестає бути поетичною метафорою, а

набуває семантики зв'язку реального світу з надприродним; дзеркало відображає трансцендентне, відкриває шлях в ірреальність: “я був відображенням зірок у дзеркалі лагуни. У мене увійшла одухотворена Тиша” (Курилов, 2019: 94). Дзеркало на поверхні води також постає екраном, на якому реалізується сценарій, демонструються картини із життя Курилова. І тут яскраво простежується міцний інтертекстуальний зв'язок тексту пісні “Там, де ми є” із книгою “Сам в океані”: “Хто малював на екрані фільм, Хто давав ролі і наносив грим; Хто лише лялька, а хто Карабас – Зрозуміти саме час” (Антитіла, 2019).

Оповідь наратора про три дні і дві ночі, проведені ним у відкритому океані (перший розділ), містить також кульмінацію і happy end дуже особистих стосунків Курилова з морем. Океан для нього – “живе, рідне, добре створіння” (Курилов, 2019: 65), яке вберегло від зустрічі з цілком реальними акулами, скатами-мантами, отруйними медузами-фізаліями та фантастичними велетенськими морськими чудовиськами, про які він раніше читав у книгах. Врешті, герой як нагороду здобуває стан максимального єднання зі стихією: “Океан любить мене, він виніс мене на берег, мов на долоні”, – подумав я. Почуття взаємної любові заповонило мою душу” (Курилов, 2019: 93).

Власне, всі розділи книги “Сам в океані” об'єднані композиційним стрижнем – образом моря, нестримним потягом до нього та історією про духовний шлях становлення особистості як “людини моря”. Другий розділ “Пошук шляху” презентує проходження наратором (щоправда, без особливого успіху) так званого першого світу – світу пращурів: почуваючись самотнім серед близьких (“кровні зв'язки в мене були ослаблені” (Курилов, 2019: 112)), досліджуючи родовід і намагаючись з'ясувати, чи не поділяв хтось із найближчих родичів чи їхніх предків пристрасті до моря, Курилов дізнається, що всі вони – “безнадійно сухопутні люди” (Курилов, 2019: 113). А от другий світ – світ дії, професії – Курилов пройшов дуже результативно. Поклик моря (“Кидай читати і починай діяти” (Курилов, 2019: 114)) зумовив вибір героєм життєвого шляху і майбутньої професії: усвідомлюючи, що “через дію лежить шлях до світу причин, до пізнання істини” (Курилов, 2019: 140), Курилов вступає на факультет океанології, досягає значних успіхів у підводному плаванні, опановує професію водолаза, стає професіоналом у своїй справі (третій розділ “Море”). Так само успішно Курилов навчився управляти своїми емоціями і почуттями, “володів непохитним щасливим станом” (Курилов, 2019: 130), “нікого не засуджував і рідко гнівався” (Курилов, 2019: 239) (тобто усвідомив третій світ – почуттів і людських пристрастей), зростає своєю любов до морської стихії, пізнав страждання, страх і ненависть.

Наступний розділ “Бог” свідчить про усвідомлення Куриловим механізмів і законів Всесвіту (проходження дев'ятого світу богів і демонів). Оповідачеві довелося самотужки, без посередників-священників чи будь-яких учителів здобувати особистий релігійний досвід. За часів СРСР усе релігійне виховання зводилося до викладання атеїзму і твердження, що “Бога нема”. Цікавість до релігії у Курилова збудили баптисти, з якими він

зіткнувся в армії. Врешті, у віці 33 років Курилов прийняв обряд хрещення, однак молитви й відвідування церкви не задовольнили його потяг до отримання чистого релігійного досвіду. І поворотною, вирішальною точкою в духовному розвитку, як і завжди у його житті, стало сновидіння, а сон для автора є “реальністю на іншому рівні існування” (Курилов, 2019: 136). Курилову наснилися (привиділися) троє святих, тепепатичне спілкування з якими дозволило йому усвідомити “усі явища і речі в їхній початковій цілісності і простоті”, зрозуміти, “що називають божественним, що називають грішним” (Курилов, 2019: 136). Це релігійне переживання спонукало героя здійснити експеримент з тривалого голодування, щоб відчути досвід Ісуса Христа.

У розділі “Бог” особливо чітко простежується реалізація наративної стратегії провокування читацького вагання. Якщо раніше реципієнт уже міг сумніватися у правдивості слів оповідача щодо самої можливості вижити кілька діб у відкритому океані без човна або хоча б рятувального жилета, то наративна репрезентація містичного досвіду як художньої події, з огляду на його істотні характеристики, претендує на ще вищий ступінь неймовірності. Відповідно, читача провокують сприймати наратора як ненадійного, а натяками на це є такі індиціальні знаки: наявність гомодієгетичного наратора, обмеженість фокалізації, сумніви самого автора у власній когнітивній компетенції і коментарі на кшталт “Коли зі мною почали відбуватися незвичайні речі, я спочатку, природно, засумнівався в їхній реальності” (Курилов, 2019: 141). Специфікою цього твору є те, що реципієнтові відомо про активну участь укладачки О. Генделєвої-Курилової в komponуванні частин книги, тому читач може сприйняти це як індиціальний знак ненадійності наратора і припустити (але не довести) також і ймовірну її участь у творенні саме тексту, що вплине на читацьке вагання.

Наратор у п'ятому розділі “Йога” оповідає про свій досвід і “happy end” в опануванні щаблів раджа-йоги (Беленицький, 1998), яка згодом допоможе йому вижити в океані: ями (правил поведінки, етики), ніями (очищення і способу життя), асани (фізичних вправ), пранаями (дихальних вправ), пратьягари (відключення свідомості від органів чуттів), дгарани (зосередження на окремому об'єкті), дьяни (тривалої концентрації без участі розуму) і самадгі (злиття з Абсолютом). Оповідь настільки докладна, що книгу Курилова навіть називають посібником з йоги. У цьому ж розділі йдеться про проходження четвертого світу ідей.

Майже всі частини, особливо “Море”, “Йога” і шостий розділ “Післямова” містять оповідь про пізнання сьомого світу – карми і дгарми (усвідомлення своєї місії, яка, як виявилось, нерозривно пов'язана із океаном): “Я повинен чогось навчитися, щось зрозуміти, повинен сам знайти дорогу додому, і вона пролягає через море” (Курилов, 2019: 113), – стверджує наратор, його мета – “пройти через усі доступні ситуації і стани, пережити все, що випадає на долю людини” (Курилов, 2019: 130), він “весьляр на кораблі” і хотів бути “жерцем у Храмі моря” (Курилов, 2019: 183), а не “гвинтиком у загальному механізмі” (Курилов, 2019: 186).

Деякі розділи книги, як-от “Місто дитинства”, “Служу Радянському Союзу!”, “Аркадія”, змістовно дещо вибиваються із загальної канви оповіді. Але включення їх О. Генделєвою-Куриловою до твору стає

зрозумілим і вмотивованим, якщо розглядати їхній зміст як проходження п'ятого світу – матеріальних і духовних цінностей людей. Такими цінностями для Курилова стають свобода, життя як найвища цінність, чисте довкілля, природа і, звичайно, море.

Фактично головний герой книги “перебуває одночасно у внутрішній мандрівці, прагнучи завершити екзистенційний пошук самого себе” (Ганошенко, 2018: 24), а процес шляху важливіший, ніж результат. “Кінцева мета – витримати, і зовсім несуттєво – вціліти чи вмерти. Я витримав. Успіх був би й у разі смерті” (Курилов, 2019: 186), – стверджує Слава Курилов, тож цілком обґрунтовано можна зробити висновок, що “в кінці сценарію” книги “Сам в океані”, навіть попри трагічну загибель Курилова в озері Кінерет у 1998 р., – хепі енд. На сприймання історії Слави Курилова як такої, що матиме щасливий кінець, читача налаштовують наративні стратегії, задіяні в оповіді, зокрема активне використання пролепсису.

Література

1. Антитіла: офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antytila.com/page/pro_gurt.html
2. Беленицкий Л. М. (Свами Матхара). Технология пути / Л. М. Беленицкий. – К. : Ника-центр, 1998. – 512 с.
3. Вайскопф М. Возвращение на чудо-остров / Михаил Вайскопф. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gendelev.org/kontekst/lyudi-i-teksty/324-chudo-ostrov-s-kurilov.html>
4. Ганошенко Ю. А. Мандрівка як універсальна метафора буття в романах Олега Шинкаренка / Ю. А. Ганошенко // Наукові праці: наук. журн. / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили; ред. кол.: О. В. Пронкевич (голова) [та ін.]. – Миколаїв, 2018. – Т. 316. Вип. 304. – 120 с. – С. 21–24.
5. Гірняк М. Таємниця роздвоєного обличчя: Авторська свідомість в інтелектуальній прозі Віктора Петрова-Домонтовича / М. Гірняк. – Львів : Літопис, 2008. – 286 с.
6. Женетт Ж. Повествовательный дискурс // Женетт Ж. Фигуры. В 2-х т. Т. 2. – М. : Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – 472 с.
7. Зборовська Н. В. Психоаналіз і літературознавство: Посібник / Н. В. Зборовська. – К. : «Академвидав», 2003. – 392 с.
8. Курилов С. В. Сам в океані: історія втечі / Слава Курилов. – К. : Час майстрів, 2019. – 248 с.
9. Турган О. Д., Гребенюк Т. В. Універсальні категорії в системі літературного твору (модерністська та постмодерна світоглядно-художні парадигми) : [монографія] / О. Д. Турган, Т. В. Гребенюк. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – 292 с.

References

1. Antytila. (2019). Official site. Retrieved from http://antytila.com/page/pro_gurt.html
2. Belenickij, L. M. (Svami Matkhara). (1998). *Tekhnologhija puti* [Technology way]. Kiev : Nika-centr [in Russian].
3. Vajskopf, M. (2000). *Vozvrashhenie na chudo-ostrov* [Return to Wonder Island] Retrieved from <http://gendelev.org/kontekst/lyudi-i-teksty/324-chudo-ostrov-s-kurilov.html> [in Russian].
4. Hanoshenko, Yu. A. (2018). *Mandrivka yak universalna metafora buttia v romanakh Oleha Shynkarenka* [Journey as a universal metaphor of being in the Oleh

Shynkarenko's novels] *Naukovi praci: nauk. zhurn.*, 316 (304), 21-24 [in Ukrainian].

5. Hirniak, M. (2008). *Taiemnytsia rozdvoienoho oblychchia: Avtorska svidomist v intelektualnii prozi Viktora Petrova-Domontovycha* [The mystery of a forked face: The author's consciousness in the intellectual prose of Viktor Petrov-Domontovich]. Lviv : Litopys [in Ukrainian].

6. Genette, G. (1998). *Povestvovatelnyi diskurs* [Narrative discourse]. Moskva : Izdatelstvo imeni Sabashnikovyykh [in Russian].

7. Zborovska, N. V. (2003). *Psykhoanaliz i literaturoznavstvo* [Psychoanalysis and Literary studies]. Kyiv : Akademvydav [in Ukrainian].

8. Kurylov, S. V. (2019). *Sam v okeani: istoriia vtechi* [Alone in the ocean: a story of escape]. Kyiv : Chas maistriv [in Ukrainian].

9. Turhan, O. D., & Hrebeniuk, T. V. (2008). *Universalni katehorii v systemi literaturnoho tvoriv (modernistska ta postmoderna svitohliadno-khudozhni paradymy)* [Universal categories in the system of literary work (modernist and postmodern ideological and artistic paradigms)]. Zaporizhzhia : Prosvita [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Метою наукової розвідки є проаналізувати експлікацію авторського задуму у книзі "Сам в океані: історія втечі". Специфіка нарративної організації твору полягає в тому, що в ньому репрезентовано ніби дві авторські свідомості: Станіслава Курилова (автора, наратора) і його дружини Олени Генделєвої-Курилової (укладачки посмертного видання книги). О. Генделєва-Курилова компоувала текст з автентичних нотаток чоловіка, тому є авторкою композиції розділів як реалізації авторської інтенції зокрема і нарративної стратегії загалом.

У статті зроблено спробу з'ясувати авторську інтенцію в побудові нарративної стратегії, розглянувши твір крізь захоплення головного героя духовними практиками, а також урахувавши те, що прижиттєве видання книги Курилова мало назву "Шлях". Відповідно, проведено паралелі між нарративами С. Курилова і шляхом духовного розвитку його, що включає в себе особистий шлях вісьмома шаблями раджа-йоги та соціальний шлях проходження дев'яти світів.

Внутрішня фіксована фокалізація (за Ж. Женеттом), позиція есеїста-оповідача створюють передумови для численних флешбеків голосу оповідача. Це дає можливість реципієнтові простежити формування особистості головного героя і його шлях саморозвитку.

З'ясовано, що композиція твору має нелінійний характер: перший розділ "Втеча" є кульмінацією, "в кінці сценарію happy end" (фраза з пісні гурту "Антитіла", кліп на яку знято за мотивами історії С. Курилова). Історія про втечу з лайнера є так званим "дзеркалом" – проміжним етапом між п'ятим і шостим світами, кризовим моментом у житті, коли людина усвідомлює свою істинну сутність і призначення на шляху. Подальші розділи "Пошук шляху", "Море", "Бог" презентують проходження оповідачем якогось із дев'яти світів. Наратор у розділі "Йога" оповідає про свій досвід в опануванні шаблів раджа-йоги. Включення О. Генделєвою-Куриловою деяких розділів до книги стає емотивованим, якщо розглядати їхній зміст як проходження п'ятого світу – матеріальних і духовних цінностей людей.

Ключові слова: С. Курилов, наратив, гомодієгетичний наратор, пролепис, йога.